

REPUBLIKANSKI U- PORNICKI SO ZMA- GALI V SENATU.

DEMOKRAT JE BIL IZVOLJEN
PREDSEDNIKOM SENATNEGA
MEDDRŽAVNEGA KOMITEJA
ZA TRGOVINO.

Esch-Cumminsov transportni za-
kon pride zdaj zanesljivo v žito.

Washington, D. C. — Uporni
republikanski senatorji so se zdru-
žili z demokrati in so izvolili de-
mokratičnega senatorja Ellison
D. Smitha predsednikom komite-
ja za meddržavno trgovino. Cum-
mins, oče znane Esch-Cummin-
sovega transportnega zakona, je
podlegel.

Komitej bo zdaj lahko delal
svobodno in spravil na dnevni red
Esch-Cumminsov transportni za-
kon. Predel ga bo lahko po svo-
ji želji. Nekateri člani tega sena-
tnega odseka so naklonjeni, da se
tako ta postava prekliče, proti
kateri so farmarji in delave protestirali in katerim se je v prote-
stu pridružilo tudi nekaj indu-
strijskih podjetnikov. Najbolj se
vsi spodbujajo nad odstavkom 15.
A., ki se peča s profitom železni-
skih družb.

Starini v republikanski stranki bodo napeli vse svoje moći, da po-
klopljejo vsako reformo trans-
portne postave. Stvar jim bo tež-
ko posrečila, ako demokratije in
mladini v republikanski stranki ostanejo zložni, kot so bili pri
vitih predsednika komiteja za
meddržavno trgovino.

Voliši so dva in tridesetkrat,
preden je bil izvoljen predsednik
odseka za meddržavno trgovino. Pri
odločilini volitiv je bilo odda-
nih 39 glasov za Smitha in 29 za
Cummins. Senator Coopers je
prejel šest glasov. Senatni pred-
sednik je nato odločil, da osnov in
trideset glasov tvoji večino in
Smith je bil proglašen izvoljenim.

Zdaj je sponh nastalo vpraša-
nje, ako je senator Cummins že
član odseka za meddržavno trgovino.
Senator Lodge trdi, da je,
senator Norris pa pravi, da ni.
Najbrž se bo vprašanje rešilo v
meddržavno trgovino.

Mladini v republikanski stranki
so še teden glasovali za Smitha,
ko so spoznali, da so vaa pri-
zadevanja zaston, da bo predsed-
nikom odseka izvoljen progressi-
ven republikanec.

NAROČILA ZA JEKLO.

Chicago, Ill. — Jeklarski mag-
natje so dobre volje, kajti jeklars-
ka industrija ima toliko naročil,
da bo obratovala prvo četrletje.
Preden mine četrletje, pa pride-
jo druga naročila. Tako sodijo
jeklarski podjetniki.

Največ jekla naročajo železni-
ske družbe in tovarne, v katerih
izdelujejo avtomobile.

United States Steel korporacija
obravlja 82-odstotno od vjen-
možnosti. Neodvisni jeklarski pod-
jetniki pa nekoliko manj. Toda
vsi upajo, da povišajo obrat.

BORZIJANI SI ZNAJO POMA- GATI.

Chicago, Ill. — Ravnatelji či-
ške borze naznajajo, da bo
treba za tehtanje vsakega voza,
naloženega z žitom, plačati dvaj-
set centov več kot dozdaj. Go-
spodev pravijo, da so žitne kup-
cije slabe in zato so tudi dokonč-
ni tehtanja voz majhni. Da ne iz-
gube, so podražili tehtanje voza
za dvajset centov.

Nazadnje bo plačal teh dvajset
centov z dobro doklado vred kon-
zument, ko kupi kruh.

Grki plebiscit bo v marcu.

Atene, 10. jan. — Na prošnjo

Henry Morgenthauva, newyorskog-

za bankirja, katerega je Liga na-
rodov imenovala za predsednika

komisije za poravnjanje zadeve-
glede grških beguncov, je Ven-

zelos danes odredil, da se plebi-

scite glede forme grške vlade vrši

v marcu namesto v aprilu. Mor-

genthau je prosil, da naj Grčija

hitro resi vprašanje republike,

ker prej je nemogoče dobiti po-

sojilo v korist beguncov.

HUGHESOV "RUSKI DOKUMENT" JE STAL MILJON DOLARJEV?

Moskva, 10. jan. — Moskovski listi poročajo, da je ameriška vlada plačala miljon dolarjev za "ruski dokument", katerega je Hughes nedavno objavil v Washingtonu kot "dokaz", da sovjetska vlada hujška na revolucijo v Združenih državah.

Zinovijev, predsednik izvrševalnega odbora tretje internacionale, je nato izjavil, da je tretja internacionalna priznana pokazati Hughesu vse svoje listine, ako ameriška vlada plača pol milijona dolarjev Mednarodnemu delavskemu pomožnemu odboru. "Ako je ameriška vlada plačala miljon dolarjev za ponarejen dokument, tedaj so naše listine vredne zanjo saj pot miliona," je reklo Zinovijev.

ŽUPNIKI KAPITALIS- NOVE ZMAGE OBRE- TIČNI HLAPCI.

Baroni premoga v Penni diktira-
jo cerkvam. Duhojni morajo
pridigati pod predpisih iz kom-
panijske pisarne. Zato jim ru-
darji obračajo hrbet.

Pittsburgh, Pa. — (Federated
Press.) — Župniki v kompanijskih naselbinah velikih premo-
govniških družb v Pensylvaniji prejemajo snov za "bojno besede-
do" iz kompanijske pisarne. Pri-
digati smejo le to, kar jim nalo-
ži baroni premoga in nič drugega.

Mexico City, 10. jan. — Prodi-
ranje zveznih čet na vzhodni
fronti proti Vera Cruzu je v teku
že od včeraj zjutraj na vsi črti,
javila vojni department. Armada,
ki šteje 12,000 mož, je pod vod-
stvom generala Andresa Almaza-
na.

Ofenziva zveznih čet na zapadni
fronti (Guadalajara) se pri-
čne vsak čas. Predsednik Obregon
je zdaj na fronti. Vejni tajnik
Francisco Serrano naznana, da
so bili vzeti vsi koraki, ki zago-
tovijo zmago.

Tampico, Mehika, 10. jan. —
Zvezne čete pod poveljstvom gen.
Luisa Gutierreza so včeraj oku-
pirale Puerto Lobos in Palo Blan-
co, važno oljno središče, kjer ima-
jo velike ameriške oljne družbe
svoje postaje. Vstači so se umak-
nili in predno je prišlo do hoja.

San Antonio, Tex. — Vstači
viri iz Vera Cruza javljajo, da je
glavno mesto Mehike popolnoma
v rokah socialistov, ki so zaple-
nilo mnoge tovarne inoziemcev in
avtomobile bogatinov.

Washington, D. C. — Vojni taj-
nik Weeks je v sredo prejel dek
za \$150,000 od mehiške vlade kot
prvo plačilo za orožje in strelivo,
katerega je ameriška vlada po-
slala Obregonu. Ček krije manj
ko polovico prodajne vstopite.

Angloško posojilo Rusiji.

Dva ubita, ena ženska ranjena.

West Palm Beach, Fla. — Med
Ashleyjevo tolpo in deputiji je
prišlo do resne bitke v divjem
floridskem močvirju, pri kateri
so pokale celo strojnice. Ubita sta
bila deputiji Fred Baker in 65-letni
Joe W. Ashley, član rokovnja-
ške tolpe.

Rokovnjaško tolpo so zajeli, ko
je taborila blizu ceste v visoki
travi divjega močvirja. V tem ta-
borišču so imeli velik kotel za ku-
hanje žganja. Rokovnjaški tolpi
pa ne očitajo le kuhanje žganja,
ampak jo dolže, da je izvršila več
bančnih ropov in drugih hudo-
stev.

Deputiji so imeli s sabo stroj-
nice in so izstrelili salvo za salvo
na taborišče. Rokovnjaši so pa
mirno odgovarjali kot vojaki v
regularni bitki. Deputiji so končno
spoznali, da ne premagajo ro-
kovnjačev in šli so po pomoč, dva
deputija sta ostala na straži. Ko
so se deputiji vrnili, so rokovnja-
či že odšli, v taborišču so pa pu-
stili ranjeno žensko in ženo Wes-
ley Mobleyja, ki je sedela poleg
ubitega rokovnjača Ashleyja.

Zdaj sledi rokovnjaščem s krv-
nimi psi. Floridska močvirja so
velika in nepoznana divjina, za-
to je malo upanja, da izsledi v
njih rokovnjače.

Pripravljena je tudi stotinja
milice, da gre pomagat deputi-
jem, ako izsledi rokovnjače.

Zadnji spopad z rokovnjači se
je vrnil blizu Fruite.

Rokovnjačev pa ne iščejo samo
floridske državne oblasti, ampak
torej bi jih radi tudi ameriške
federalne oblasti in britiske auto-
ritete, ker so rokovnjači obtoženi
z pomorskega rupa.

KLANOVCI V OKRAJU MARIONU RAZKRINKANI.

VOJNA PROTIV ŽGANJU JE BI-
LA PRETEVAZA ZA IZLIVANJE
VERSKE IN NARODNE NE-
STRPNOSTI.

Tako obtožuje šerif netolerantne
klanovce!

Marión, Ill. — Klanovci so pri-
čeli z vojno proti prodajalcem opojnih pijač. Tega niso izvršili tako, kot govore postave, ampak vzelj so postavo v svoje roke. Oni se niso obrnili na sodišče in zapri-
segli tiralnice za hišne preiskave, ampak so izdelali tiralnice na svojo pest, nakar so pričeli z go-
jno proti prodajalcem opojnih pi-
jač in drugim.

Za svojega voditelja so izbrali nekega S. Glenn Younga, ki je svoječasno opravil delo človeškega lovca v gorovju držav Kentucky in Tennessee in o katerem gre glas, da se ne ve, koliko ljudi je že ubil. Veliko človeških živ-
ljenj ima Young na vesti, govoril ljudstvo, toda natančno število ne more povedati. Ljudstvo meni, da je Young prišel v te kraje, kjer se bojni ljudstva v Kentuckiju in Tennessee.

Zrtve, katere so napadli klanovci pod vodstvom Younga, se pritožujejo, da so bile tepe in oropane. Fakti govore, da so klanovci požgali več hiš, katerih lastniki so bili osumljeni proda-
janju opojnih pijač.

Nekaj žrtv je gonje je točila Younga in Young je prišel pred sodišče. Sel pa ni sam. S sabo je privedel klanovsko drhal, oborožen od pete do glave. Klanovska drhal je imela s sabo celo strojnice. Očvidno je bilo tako rav-
nanje teroriziranje sodišča in žer-
javil je brzojavil v Springfield go-
vernator, da naj nemudoma po-
lige vojaške čete, ker se je batil, da izbruhnejo krvavi boji.

Ljudstvo v okraju Marionu je potrebitljivo, ali ko so klanovci pričeli uganjati take reči, da ni bilo nikog več varen pred njih sirovostjo, se je ljudstvo pričelo organizirati v protiklanovskih vrstah in je zagrozilo, da napravi konec klanovskemu terorizmu, ako ga ne napravijo oblasti.

Ko so čete doseple v Marion, so seveda klanovci takoj protestirali proti njih navzočnosti in zahtevali, da se odpokličejo. Proti temu je protestiral tudi "Du-
hovniška alijansa," ki postoji iz metodistovskega in baptistovskega farja, ki sta ravno tako nestrpna kot klanovci. Zbralo se je tudi nekaj "prominentnih" meščanov.

To je ljudi, ki so premožni. Tudi ti so protestirali proti navzočnosti vojaških čet in grozili, da obtožijo šerifa, da zanemarja uradne dolžnosti.

Serif Galligan, katerega so iz-
volili rudarji in katerega prav-
nični ne ljubijo premgovniške
kompanije, je podal izjavilo, v kateri med drugim pove:

"Opozorili so me, da je nekaj meščanov podalo izjavilo, da ne po-
trebujemo milice, da podpirajo S. Glenn Younga. Dovolite mi, da pojasnim svoje stališče. Jaz po-
vabim vsakega legalnega uradnika,
federalnega in civilnega, da pre-
teži vsak kraj v okraju Wil-
liamsontu in pripravil sem vsak
čas pomagati."

"Izrečeno je bilo, da smo pre-
iskali razne kraje, pa nismo našli
dokazov. To je resnica v mnogo
slučajih, ker mi ne fabričiramo
dokazov za obtožbe. Koliko smo
izvršili uspešnih preiskav, pa pre-
glejte sodniške zapisnike. Tiste,
ki pravijo, da podpirajo S. Glenn
Younga in negove pomočnike, pa
vprašam, ako odobravajo pobijanje
nedolžnih žen s samokresom
na tla, tativno in oplenjevanje,
kot ju izvrši vsak navaden tat v
temni noči. Nasilja, ki so bila spo-
rena moni, so bila tako številna
in so se izvršila tako pogostoma,
da je bilo batiti izredno."

MacDonald je bil soglasno iz-
voljen voditeljem delavske parla-
mentarne skupine na konferenci
Delavske stranke, ki se je vrnila
včeraj. Socialistična stranka (le-
vo krije Delavske stranke) je tu-
di izvolila svoje odbornike in za-
ključila, da bo zaenkrat podpira-
la MacDonald, ampak prevzame
vlado. S tem je bila zasigurana
harmonija v Delavski stranki.

"Pozval sem milice, ker sem
sposnal, da je potrebna za obram-
bo življenja in lastnine v okraju
Williamsonu."

"Izjavljam, ne da bi se bal pro-
tingovor, da to ni vojna proti-
žganju; ampak versko in narodno

(Dalje na 3. strani.)

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Progresivi v senatu so končali
zastanek in porazili staro gardo.

Farmarji, ki prodajajo mleko v
Chicago, so stopili v zvezo z orga-
niziranimi delavci.

Kukluksi razkrinkani v južnem
Illinoisu.

Ameriška vlada je baje plačala
miljon dolarjev za Hughesov "ruski
dokument".

Cerkve v rudarskih naselbinah
Pennsylvanije so pod kontrolo
baronov premoga.

Inozemstvo.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Ceno oglašev po dogovoru. Rokopis se ne vrada.

Narodnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na letu. \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$6.50 na letu, \$3.25 za pol leta, \$1.50 za tri meseca, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-52 St. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenia National Benefit Society.

Owned by the Slovenia National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

21

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31-23) poleg valjega imena na naslovu poslani da vam je s tem dnevnem potisku narodnina. Ponovite jo pravčano, da se vam ne ustavi list.

STRATEGIJA VELIKE DENARNE MOŠNJE.

Vsi oboževalci in zagovorniki velike denarne mošnje so bili še pred šest meseci nasprotniki vojaške nagrade. V živih barvah so slikali, da pride dežela na kraj bankrota, ako kongres zaključi, da se vojakom, ki so služili ob času svetovne vojne v ameriški armadi, izplača nagrada. Nekateri so celo rekli, da ni finančnega ženija, ki zna dobiti denar za izplačilo te nagrade, ne da bi ugrožal gospodarski položaj Združenih držav.

Skozi tri leta je trajala opozicija proti vojaški nagradi in bila je ves čas uspešna.

Letos je položaj popolnoma spremenjen.

V jeseni so volitve. Marsikateri senator in kongresnik se je spomnil, da bo moral v jeseni pred volilce, od katerih jih je precejšnje število služilo ob času svetovne vojne v ameriški mornarici ali armadi. Ti volilci bodo zahtevali odgovor kandidatov, kaj so kot kongresniki in senatorji storili za vojake. Popolnoma naravno je torej, ako so se kongresniki in senatorji pričeli oglašati vedno pogosteje, da so za izplačilo vojaške nagrade. Administracija ni naklonjena izplačilu vojaške nagrade, ampak se zanima za znižanje direktnih davkov, kar bo največ koristilo bogatim korporacijam in bogatinom. Pritisak od strani kongresnikov in senatorjev za izplačilo vojaške nagrade postaja od dne do dne močnejši in administracija ga občuti v polni meri. Po izjavah kongresnikov in senatorjev se lahko sudi, da bo vojaška nagrada sprejeta proti volji administracije. Ta znamenja je opazila administracija, še bolj jih je pa spoznala velika denarna mošnja — pravzaprav njeni lastniki — in zato želi velika denarna mošnja zase rešiti saj znižanje davkov po Mellonovem načrtu, aka že ne more preprečiti izplačila vojaške nagrade. Velika denarna mošnja pač meni, ako se izplača vojaška nagrada, tedaj naj izplačilo te butare nosi ljudstvo in ne tisti, ki so obogateli izredno v vojnem času.

Po teh mislih je uravnala tudi svojo strategijo.

Zagovorniki velike denarne mošnje pravijo, da naj se kongresu najprvo predloži Mellonov načrt za znižanje direktnega davka. Kadar bo to vprašanje rešeno, naj pa pride v kongresni zbornici na dnevnih redov vojaška nagrada.

Dobro je izigrana ta poteza v korist velikih denarnih in podjetniških interesov!

Kadar bodo v zbornici razpravljali o vojaški nagradi, bodo morali tudi govoriti, kje naj dobe denar za izplačilo vojaške nagrade. Ako bodo spoznali, da z razpisanimi davki ne izhajajo, bodo morali določiti nove davke. Ker zagovorniki Mellonovega načrta za znižanje davkov upajo, da bo ta načrt sprejet, so prepričani, da kongres ne bo iskal tam denarja, kjer ga je ravnokar odklonil. Poiskati bo treba nove davčne vire, da se izplača vojaška nagrada. Kakšne?

Neki kongresnik je nekoč rekel, ako se amendira Volsteadov zakon tako, da bo dovoljeno izdelovati in prodajati lahko pivo in vino, da bodo davčni dohodki od lahkega piva in vina takoj visoki, da ne bo izplačana samo vojaška nagrada, ampak ta davek bo pokril ves vojni dolg.

V kongresni zbornici in v kongresnem senatu je pa čedno število prohibicijonistov in prijateljev prohibicije. Ti bodo z vso silo nastopili proti amendiranju Volsteadovega zakona. Političarji, ki poznavajo položaj v kongresu, izjavljajo, da ni upanja, da sedanj kongres amendira Volsteadovo postavo.

Pa recimo, da se najde večina v kongresu, ki je za amendiranje Volsteadovega zakona. Ako se amendira Volsteadova postava, ali ne bi ljudstvo plačalo vojaške nagrade? Saj je vendar jasno, da ne bodo miljonarji popili toliko lahkega vina in piva, da davek od teh produktov krije vojaško nagrado in še povrhu ves vojni dolg.

Najbrž bodo iskali nove davčne vire, ako bodo tak viri potrebeni, pri produktih, ki jih konzumira ljudstvo v veliki množini. Mesto direktnega davka na direktno dohodke se bo uvedel nedirekten davek na konzum.

In to željo goje tudi lastniki velike denarne mošnje. Zato je bila izigrana poteza, naj se prvo reši Mellonov načrt za znižanje direktnega davka na direktno dohodke, potem naj se pa rešuje še vojaška nagrada.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitalcev Prosvete.

Auburn, III. — Dva meseca sta minula, kar sem prišel iz stare domovine. Tri leta sem bil tam. Poslati torek hočem nekoliko temajanje razmere, da bodo rojaki vedeli, kako je tam. Dobrote kaške so tam, bi privočil tistim, ki so bili tam načudjeni za Srbi, da so pomagali uničevati Slovensko republičansko združenje.

Prišel sem tja 1920. leta, ravno ko so bile državoslovske volitve. Kar obšli so me kmetje z vprašanjimi, da jim bom jaz povedal, kako naj volijo. Rekli so: "Strank je toliko, da sami ne vemo koliko, in toliko tudi vojnih žrkinj." V velikem številu so volili komuniste, po ker niso bili v večini, je ta stranka propadla. Znano je, kako so naredili s komunističnimi poslanci in trboveljskim; zagorskim in več drugimi komunističnimi župami, ki so bili izvoljeni z večino na komunističnimi glasovi. Izvoljeni so bili delavei, pa jih vlada niti prisnala.

Ravno sem tudi čital, kako se je zgodilo s trboveljskim komunisti.

Bil sem ves čas tam med stavko, iz katere bi se doalo mnogo poslati. Roči moram, da so bili neustrašeni boritelji. Ko jih je 12 naenkrat gnalo osem žandarjev v cejljske zapore, je sodrug Salaman vprše žandarjev govoril in pozval druge, naj se ne ustrašijo, če ženijo nje, ter naj držijo, kar so se zavezali. In res, dokler so jih zapirali, je bilo dobro, potem so pa organizacijo razpustili in vsak denar ali podpora stavkarjem, je bilo prepovedano. Dva človeka nista smela biti skupaj. Če je bil kdo količaj naprednega mišljenja, vsak je bil oblegan in vržen na cesto.

Ko sem bil jaz tam, je bilo vrženih na cesto 60 ljudi, največ takih, ki imajo družine. Tako je vsega zmožna nazadnjaška vlada s srbskimi državniki, ki nočejo nič slišati o Jugoslaviji. Njim velja samo velika Srbija.

Imel sem kmetje tri četrt ure nad Trbovljami 1. 1921. Kmetje smo dobili pozivnico vsako leto, da mora vsak pripeljati voz in konj ali vole ter za dva dni krme ter hrane za sebe na nabor. Kakor sem zvezel in je baje pred cerkvijo klical (sam nisem imel opraviti s cerkvijo) je bilo precej strogo.

Dan prej kot je bilo na pozivnici, je še prišel orožnik ob enajstih dopoldne. Pokazal sem mu pozivnico in mu povedal, da mi je še drugi dan gnati. "Vi se hočete le punitati," je rekli. "Saj je bilo pred cerkvijo razglašeno, kdaj imate prigmani."

"Jaz ne hodim v cerkev," sem mu odgovoril.

"Ako nočete imeti strošek, želite takoj," mi je zapretil. Naprej sem vola in staro voz in pognal proti Trbovljam, depriv je bil del sneg. Ko pa sem prišel na dobro mesto, ni bilo nikogar nikjer. Šel sem obč. urad, misleč, da bom tam opravil. Prav na široko so mi smejali vsi in rekli: "Zakaj pa niste ajutraj priginali, zdaj pa morate gnati v Celje čez osem dni, ali pa mogoče opravite tudi tisti, ki so ženeti na Dol."

Tja je bilo tri ure. Kaj sem hotel? Nabralo se, da je deset. Prišel je občinski služba, vpraševalo, če ne bomo gnali. Vprašal sem ga, ali pridevamo v pravem času. On tege ni vedel, jaz bi pa ne bil gnal, a sosedna je bila vse zbegana, zgrajena je junce za vrv, fant pa je šel za živaljo s palico. Rada bi hitro priginala, toda goveja divina in navajena, da bi letela. Vseeno je ženica prisla že na pol poti, ko je izvedela, da je komisija odšla na postajo. Ženica je bila obupana potegnila junce s poto in tekla na postajo. Se je dobila komisijo in hitro povedala, kar je imela. Toda že osem dni smo vseeno vsi dobili poslov (deset je bilo) da moraime gnati v Celje — tudi ženica, kamor pa je čez hrib se demur hoda ali dva dni z vozom. Kaj smo hoteli? Jaz sem rekel, da ne ženem, pač pa grem osebno v Celje. In tako smo še trije trije po dolgem iskanju slednjice načeli komisijo. In ko smo povedali, od kod smo prišli, ter zakaj, so se nam zopet prav široko smejali. "Če bi imeli župana v Trbovljah," so rekli, "pa bi vedeli, zakaj smo bili gor. Kdo vas je pa posil?" Mi smo vendar vse uredili že v Trbovljah. Če imate takega župana, da vam se tege ni pojasmil, vam ne moremo pomagati." Delall so se norca iz našega župana, ki pa ga nočejo priznati, ker je delavec.

Pa sem prisel domov, sem pove-

dal na občini, kako postopajo s kneti, da moramo letati okoli, mesto da bi delali doma. Pa tudi tudi tam so se mi smejevali in rekli: "Gnati si pa le moral." — "No, sem rekel, nisem gnal, ne, kar osebno sem šel dol."

Pa še vse te žikare in zasmehovanje sem voljno pretrpel. Prišla je Velika noč, čas spovedi. K spovedi je bla sestra moje žene in dobla listke. Kaplan jo je prvo prisel izprševal, kaj pa je ta mila? Ali kaj hodi v cerkev? Dal je je spovedni list, rekoč, da moram k spovedi in redno vsako nedeljo k maši. To pa je bilo že odveč. Pisal sem kaplanu in dal tudi v časopise, zakaj se tako zanima čas in kako pride do tega, da učakuje, da moram k spovedi, ko me niti nè pozna, jaz pa njega ne. On naj pusti mene in jaz bom nje. Če sva dosedaj živelha drug brez drugega, bova odzidaj tudi.

Bilo je na binkočno nedeljo, ko je domalega vse potolka toča. Tedaj je bila slaba za mene. Vsega sem bil krv jaz. Nekateri so trdili, da sem jaz naredil tečo, drugi, da jo je kaplan, ker sem ga vjezel. Ženice so mi kar očitali, da morajo vsi oni, ki hodijo k maši in spovedi ter dajejo za mašo, trpeti radi samo enega gradišnika toliko škode. Zakaj pa prej ni nikdar toliko pobia toča, ko ni bilo tega nevernika, so se zgražeale.

Mislite si lahko, kaj mi je bilo storiti. Ker sem imel tudi med kmeti nekaj prijateljev, (tudi med kmeti jih je namreč nekaj izvrglo), da sem jaz ne ustrašilo, če ženijo nje, ter naj držijo, kar so se zavezali. In res, dokler so jih zapirali, je bilo dobro, potem so pa organizacijo razpustili in vsak denar ali podpora stavkarjem, je bilo prepovedano. Dva človeka nista smela biti skupaj. Če je bil kdo količaj naprednega mišljenja, vsak je bil oblegan in vržen na cesto.

Clinton, Ind. — Z letom 1924 se je pričela sima v tej okolici. Brez posebnosti traja kar naprej. Še pred petimi meseci so zaprli 14 največjih premogovnikov v okolici Clintonove in teden za tednom nam pravijo, da bodo začeli z obratom. Pa kakor izgleda, se samo igrajo z delavsko paro. Baroni premoga dobro vedo, koliko je vredna naša organizacija pod takšnimi voditelji kot jih imamo sedaj. Očividno se je John L. Lewis prijavil taka službica, da mu je bo težko vzeti. Mnogo mu je bilo oditano kakor nazadnjaškemu Gompersu, da dela kompromisi se z denarnimi mogoteli kar na svojo post v našo škodo, na kar pa ni bilo odgovora, kar se zdi kakor priznanje, da so očitanja resnica.

To je pravi despotizem, čeprav je Lewis izvollio delavstvo. Gompers pa itak voli sam sebe prav tak kar je pred leti že delal ruski batjuška. Vse to dopušča organizirano delavstvo v dvajsetem stoletju. Zdi se že, da ne more biti drugače, ker to je dobra kornepelje, ko je lov za bogom dobarje prvo načelo mnogih voditeljev. Sicer pa vse, mlado in staro, socialist ali zagrisen katoličan, drvi za denarjem, pa najsibo na pošten ali kačor prišniki način.

Marsikater rojak se vpraša, kaj je vendar vzrok, da je toliko nevođljivosti ravno med Slovenci. Nek prijatelj se je izrazil, da je to Slovenec usojeno. Ampak po mojem mnenju je to izrodek, ki ga je zakrivila vzgoja v starem kraju, namreč stroga katoliška vzgoja. Čeprav imajo ti hinsavski humbugi vedno na jeziku nekega boga, ki je baje rekli: Ljubite se med seboj, vendar ustvarjajo toliko nevođljivost in razkol.

Klubu temu, da je tukajanje prebivalstvo po večini v najtejnšem objemu varskega fanatizma, sega z veseljem po naših proletarskih koledarjih, kar pomenja, da so se njihove mreže počele razvojovljati, ter, da se tripličeno ljudstvo želi oprostiti prisiljenih muk. Nihče več ne more ljudstvo preprečiti, da živi ob mališi božji, da dela za milost božjo, da se z mukopolnim delom osvobodi večnih muk, pač pa vsak proletar je preprečen, da se z družine tukajnjih zavednih rojakov nad 100 Ameriških družinskih koledarjev. Tako so vedno dragoceknjeno knjigo že skoraj v vsako drugo slovensko hišo, kar je vsekakor lepo število in načerek za našo naselbino.

Klubu temu, da je tukajanje prebivalstvo po večini v najtejnšem objemu varskega fanatizma, sega z veseljem po naših proletarskih koledarjih, kar pomenja, da so njihove mreže počele razvojovljati, ter, da se tripličeno ljudstvo želi oprostiti prisiljenih muk. Nihče več ne more ljudstvo preprečiti, da živi ob mališi božji, da dela za milost božjo, da se z mukopolnim delom osvobodi večnih muk, pač pa vsak proletar je preprečen, da se z družine tukajnjih zavednih rojakov nad 100 Ameriških družinskih koledarjev. Tako so se mordemo in tudi ne smemo ozirati na mrgoleče veje, slovenične napake, nejasne slike itd.

Sliši se govorjenje, kakor in kje bi se najboljše varno naložilo premoženje naše jednotne. Vprašajmo derviša z Dvaindvajsete ceste, kajti on ima skoraj gotovo kak načrt ker ravninu na denar njemu odganja spanec. Revček ti, lakomni, ne boš jih dejel naših žuljev, poslužuj se kakoršnike reklame.

Strinjam se z dopisovalcem, ki priporoča, naj jednota kupi županijo v Trbovljah, "so rekel, "pa bi vedeli, zakaj smo bili gor. Kdo vas je pa posil?" Mi smo vendar vse uredili že v Trbovljah. Če imate takega župana, da vam se tege ni pojasmil, vam ne moremo pomagati." Delall so se norca iz našega župana, ki pa ga nočejo priznati, ker je delavec.

Strinjam se z dopisovalcem, ki priporoča, naj jednota kupi županijo v Trbovljah, "so rekel, "pa bi vedeli, zakaj smo bili gor. Kdo vas je pa posil?" Mi smo vendar vse uredili že v Trbovljah. Če imate takega župana, da vam se tege ni pojasmil, vam ne moremo pomagati." Delall so se norca iz našega župana, ki pa ga nočejo priznati, ker je delavec.

Strinjam se z dopisovalcem, ki priporoča, naj jednota kupi županijo v Trbovljah, "so rekel, "pa bi vedeli, zakaj smo bili gor. Kdo vas je pa posil?" Mi smo vendar vse uredili že v Trbovljah. Če imate takega župana, da vam se tege ni pojasmil, vam ne moremo pomagati." Delall so se norca iz našega župana, ki pa ga nočejo priznati, ker je delavec.

Strinjam se z dopisovalcem, ki priporoča,

Spomini na Francoze.

Zbornik Matice Slovenske 1911.

Uredil in objavil: Dr. Josip Gruden.

(Dalje.)

Edini, ki je pri tem uporu ravnan po nekem določenem načrtu, je bil grof Lichtenberg, graščak na Smuku in Podtuenu, ki je vzdil svoje podložne kmete, oborožene z vilami, sekiram, kosami in drugim kmetiškim orodjem. Potem je vedel svojo "črno vojsko" vrh Gorjancev Francozom nasproti. Menda se je hotel združiti z uporniki novomeškega okraja. Toda sprito mnogočevalne francoziske posadke je četni upadel pogum in vrnila se je brez boja domov. — Pozneje je prišlo do kravne praske s Francozi pri Črnomlju. Dvanajstega oktobra so uporniki napadli malo francoško četo. Vojaki so jih sicer z nekaterimi strelji prepodili, vendar so se morali umakniti v Gradec.

Položaj je bil izprva za Francoze zato zelo nevaren, ker je bilo v deželi le malo vojaštvja. V Novem mestu je bil neki italijanski regiment pod generalom Zuechijem, ki je pa moral krotiti upornike svojega okraja, drugod so bile le male čete. Zato so se Francozi izprva umikali. Toda naenkrat je bilo drugače, ko je dodala pomoč iz Ljubljane.

Zdaj so Francozi nastopili z vso strogostjo. Uporne vasi: Pred-

grad, Stari Trg in Kostel so oplenili in začeli. Ljudje pa so zbetali v gore in se v skalnatih jamah skrivali pred sovražniki. Vsakdo, ki je nosil orožje, je bil ustreljen.

"Taka usoda je zadela tudi Jurija Šnelerja, kovača iz Dola, in njegovega tovariska. Pridružila sta se bila upornim Poljanecem, ko so šli proti Tanči Gori. Ko z nameravanim uporom ni bilo nič, sta ostala pri nekem znancu, Štajaru, na pijači. Na povratku zadeneta pri Sv. Ani na Tanči Gori na francoško stražo, ki ju je takoj prijela in odvedla pred poveljnika. Brž se je sestal "preki sod". Kot tolmač je posredoval kapelan iz Podzemlja, ki je bil več francoščine in je moral hoditi s poveljnikiom po deželi. Poznal je kovača Šnelerja, ker je bil nekdaj napravil cerkevno uro v Podzemlju, in ga vprašal: "Kaj počenjate tu, Jurije?" — Šneler se je izgovarjal, da je knežji lovec in gre po svoji službi, upajoč, da se s tem upraviči in redi iz zagate. Toda niso mu verjeli. Tudi kapelan je prosil začenjan in za njegovega tovariska. Poveljnik pa je bil gluhan za vse prošnje in je kratko razsodil: "Kdor nosi orožje, mora umreti."

Duhovnik je potem oba spravil z Bogom. Tako so ju prisionili k staremu, širokovjeznamemu kostanju. Poveljnik je zaklical: "Ogenj!", poti pušk se je razlegal po gorah in — moža nista bila več med živimi. Pokopana sta nedaleč od cerkvice Sv. Ane. — Žena ustreljenega kovača je dobivala pozneje od avstrijske vlade 24 srebrnih goldinarjev pokojnine na leto,

ker je izgubila moža, ki je bil na ukaz poljanske komisije nad Francoze in bil še poleg tega grajski kovač.

Isti dan kakor upornika iz Dola, je izdihnil dušo tudi pregrajški Markič pri Velikem Kalu in Močil. Ko se je vršal s Tančo Gočem, so ga njeli Francozi in ker so našli v njegovem žepu malo piščalo, so ga na mestu ustrelili.

Edini slučaj, da so Francozi pomilostili upornika, se je dogodil na Božjakovem. — Za nameravan upor so imeli biti kaznovani zlasti župan tistih občin, iz katerih se je bila "črna vojska" zbrala. Tudi božjakovski župan bi bil moral umreti. Toda utekel je vojakom in se skril v veliko skalno včelinjino pod vasjo, kamor so mu domači na skrivnem nosili hrano. Neki Smuk, posestnik v Metliki in sorodnik nesrečnega moža, je zvedel, kaj ga čeka. Ker je bil dober s francoškim poveljnikiom, gre k njemu in ga prosi, naj mu storii neko usluži. Poveljnik mu obljubi, storiti vse, kar je v njegovi moći. Ko Smuk prosi za županovo življenje, reče Francoz: "Ker sem vam že naprej obljubil, da ugodiš vasi prični, ostanem mož beseda. Ko bi bil vedel, kaj imate v mislih, ne bi bil obljubil nicaesar, ker upornikov ne pomilostim nikdar, ampak jih s smrtno kaznjam."

Umevno je, da je moralno zdaj vse belokranjsko prebivalstvo občutiti strogo vojnega stanja. Dočim so bili Francozi izprva obzirni in prijazni proti ljudem in so živila dobro plačevali na stroške

ljudi in si ugrabili kar so potrebovali.

"V Božjakovem so ljudem pobrali vso kuretnino in s silo jemali govedo zdaj iz tega, zdaj iz drugega hleva. Zato so gospodarji začeli živino skrivali po včelinjih in jamah, ki jih je tamkaj mnogo. To pa je Francoze tembolj razčačilo. Za vsak najmanjši pregrešek so bili ljudje strogo po vojaško kaznovani.

IZ PREŠERNOSTI SO SE DALI FRANCOŠKI VOJAKI OD LJUDI CELO NA RAMI PRENAŠATI ČEZ MALI POTEK METLIČEKO. TO PRILIKO JE PORABIL NEKI KMET IZ BOŽJAKOVEGA, DA SE JE NAD NJIMI NEKOLIKO ZMAŠEVAL. KO JE STOPAL Z VOJAKOM NA HRBITU IN POTOKA, SE NA VIDEZ OPOTEČE, KAKOR DA MU JE ISPODRLILO IN PADE S SVOJIM BREMENOM NAJAZ V VODO. VOJAK JE LEŽAL SPODAJ, A KMET NA NJEM. KO SE JE FRANCOZ ŽE DOSTI NAPIL VODE, SE KMET DVIGNE IN OPRAVLJEVA, ČEŠ, DA NI KRIV NESREČE, A NA TIHEM SE JE VESELIL, DA MU JE TAKO ZASOGLIL. POSLEDICA TEGA DOGODKA JE BILA, DA JE POVELJNIK ODPRAVIL PRENAŠANJE VOJAKOV, KER SE JE BAL, DA BI SE KDO ZARES NE PONESREČIL.

V Gradeu so Francozi ljudem pobrali vse živež: meso, krompir, koruzo. V grajski kleti so točili in pili najboljša vina, ne meneč se za gospodarjev ugovor. — — Posledno so se bali mačevanja Francozov Črnomaljci, ker so se bližnjih vršil krvave praske z Lichtenbergovo "črno vojsko". Prišla je tja močna vojaška posadka. Ko so se bližali mestu, so jim šli mestni župnik, župan in mnogi odličnih meščanov v izpredvodu na sproti, izročili poveljniku na poslačenem krožniku ključe od mestnih vrat in prosili milosti za prebivalstvo. Francozi niso storili Črnomaljcem nič hudega, še veseli so bili, da je prišlo mesto izlaha v njihovo oblast. Le žitnico Nemške Komende so razstrelili, misleč, da je kaka trdnjava. Meščani so pozneje na tistem kraju postavili kapelico. — Vojaštva pa je bilo poslej v Črnomlju. Kako listja in trave. Vse hiše so jih bile natlačene. Gospodinje so jimi morale streči in kuhati vse, kar so zahtevali. Vendar so bili Francozi zelo previdni in so se bili zastupljenja. Vsako jed so dali najprej gospodinji ali domaćemu otroku pokusiti, preden so sami jedli." —

Posebno značilna oseba v tistih

časih je bil adlešički župnik Ivan Devilla. Ljudje pravijo o njem, da je bil Francoz ali pa vsaj njegov priatelj. Znal je dobro francoški in je pogosto prijateljščik občeval z novimi gospodarji. Zato avstrijski stranki ni bil priljubljen. Imeli so ga za francoškega vohuna. Ko se je pripravljal upor, so se skušali tudi njega izpebiti. Graččinski oskrbnik Urbančič na Pebrežju ga je nekod povabil na obed in mu postregel z jedmi, ki so bile baje z mišico otrovane. Tačko po obedu so obale župnika hude slabosti. Sumil je, kaj se je z njim zgodiло, takoj zahajal konja in hitel k Berbiru, domačemu zdravniku v Adleščih. Zaklical mu je: "Pomagajte mi, otrovan sem!" Berbir mu da nato kislega mleka in še nekaj drugih zdravil, da je izbliven znalito jed. To ga je resilo smrti. Čeprav je bil že učinkovit, zavoniti zadajo uro, vendar ni umrl od zastupljenja.

Prav ta Devilla je resil pozneje krupskega barona gotove smrti. Ko je imel izbruhnuti splošni ljudevski upor, je bil dal tudi tudi njegov oskrbnik v Podbrežju, že imenovan Urbančič, povejje za napad na Francoze. Toda ko se je stvar izjavil, je Urbančič zhežal preko Koplje v hrvatsko selo Mrzljake, kjer se je skrival na nekem podstrelku. I Francozi so imeli krupskega barona za povzročitelja rabuke. Zato so poslali na Krupno patruljo, ki je graščaka zvezala in ga privredila v Podbrežje. Tu ga je vojaško sodišče hitro odsodilo na smrt in le še pet minut je manjkalo do izvršitve odsode. Kar prihinita župnik Devilla in Berbir

iz Adlešči dokazoval, da ni bila hujšal ljudi k uporu, temveč na gov oskrbnik, ki je pobegnil. Ta je bil krupski graščak rešen.

O župniku Devilli pripovedujejo ljudje, da je znal hudo vme na mah ustaviti. "Če so se kazali obiski in je pretela nevišje kar s prstom mignil proti nevna huda ura se je razvlekla župnijo." Med ljudstvom je priljubljen. Toda po zmagi A strijevec nad Francozi je odstavljeni gosti. Kakor je z njimi šel, tako ga je tudi z njimi vzel na noč, da ni znal nikdo, kdaj.

(Dalje prihodnjic.)

Ali želite znati pravilno pisati angloško? Naroči si "Slovensko-angloško slovničko", katere izdala in ima na prodaj Knjigarna matica S. N. P. J.

HISA NA PRODAJ.

Proda se hiša in lota na vog 21. in Throop Sts. Za ceno se ogledi upor, je bil dal tudi njegov oskrbnik v Podbrežju, že imenovan Urbančič, povejje za napad na Francoze. Toda ko se je stvar izjavila, je Urbančič zhežal preko Koplje v hrvatsko selo Mrzljake, kjer se je skrival na nekem podstrelku. I Francozi so imeli krupskega barona za povzročitelja rabuke. Zato so poslali na Krupno patruljo, ki je graščaka zvezala in ga privredila v Podbrežje. Tu ga je vojaško sodišče hitro odsodilo na smrt in le še pet minut je manjkalo do izvršitve odsode. Kar prihinita župnik Devilla in Berbir

Mi vam dostavimo naročilo po šesti, točno v vse krajce.

Grocerij, sladкарjenje in vse dajalne železnine damo primeren pust pri večjih naročilih. Píšite informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland,

prav lahko višeste v lot, kdo si narodite prvi glasni garantiran VICTOR gramofon in prave slovenske plošče, polke, valfike in petje isto Victor indekta. Píšite po brezplačni cenik na

DOLGOČASNEGA ZIMSKEGA MAČKA

prav lahko višeste v lot, kdo si narodite prvi glasni garantiran VICTOR gramofon in prave slovenske plošče, polke, valfike in petje isto Victor indekta. Píšite po brezplačni cenik na

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

On je edini Slovensec v vse Ameriki, ki ima direktne vseže v Victor tevovane.

Za vse bančne posle,

kakor tudi za vse druge potrebe v zvezi z takimi posli je najbolje, da se obrnete na svoj domaći zavod, kjer bodo Vaši nalogi najverjetnejše in najbolje izvršeni.

Vaši prihranki so sigurni in Vam nosijo 4% obrest, ako jih naložite pri nasem.

"SPECIAL INTEREST ACCOUNT."

Glede denarnih pošiljatev, potovanja v domovino, dopremre oseb iz domovine, izstavljenja "affidavitov", pooblastil i. t. d. posluži Vas naš zavod ceno, brzo in solidno.

FRANK SAKSER STATE BANK,
82 Cortlandt Street,
New York, N. Y.
GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE.

KNJICE

Književne Matice S.N.P.J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških franciškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zele. Fina trda vezba. Cena \$1.50.

Slovensko-angloška slovnička. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletariata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštino vred.

Zajednici. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge nature zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri samezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobitje za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Hričavost

In kajel sta zelo nepristna simptoma. Da preprečite teje posledice vzemite

Severa's Cough Balsam,

ki primača začeljeno in hitro pomadi. Imate ga pri roki v hiši za zimske meseca.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte po lekarjah.

Severa Almanah za leto 1924

je natlanjen. Dobe se po vseh lekarjih zastonji, ali pišite nam.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

CUNARD

Alli nameravate dobiti rojake v Ameriko?

642 Jugoslovjanov bo letos prisilen v te dobe.

Naj Cunard prega pomaga Valin rojaku da dobije potne liste, vistarje ter jih da potrebuje navodila, ki so potrebna za potovanje v Ameriko.

Vse poznike spremajte do parnika družbeni sedežki brez kakršne posebne doplačila. Potnikom, ki imajo Cunardovo vnosno listišče, nikdar ni treba dobiti, ker odpljuje iz Evrope večkrat v tednu kar parnik to črte. "Vnosni listi Cunard prega so veljavni za najhitrejše parnike na svetu." Za nadaljnje pojasnilo se obrnite na naslednje mošninskega agenta.

CUNARD LINE,
140 N. Dearborn St.,
Chicago, Ill.

EMIL KISS, BANKIR,
133—2nd Ave., New York City

Ustanovljena leta 1898.

Prejemam denar na hranilne VLOGE

in plačuje letno obresti 4%

Moja banka stoji pod nadzorstvom državnega bančnega odsekca in varni za hraniti vse vloge.

Dopravljam rojake iz kraja, (affidavitve).

Potniški oddelok.

Pošiljam denar v starci kraju.